

det Materiel, med hvilket man i paakommende Tilfælde skal forsvare sig, maaske endogsaa mod den vedkommende fremmede Magt selv, men jeg tænker nok saa meget paa Forsyningen af det fredelige Forbrug her i Landet, alt det, vi trænger til i vor daglige Livsførelse, og jeg mener, at Krigen maa lære os, at heri maa der fremtidig ske en Forandring. Ogsaa vi maa komme til at se paa Nationen som et solidarisk Samfund, der saa vidt muligt skal være i Stand til at klare sig selv, ogsaa under saa alvorlige Forhold som dem, der nu hersker.

Det forekommer mig ikke ganske overflødig at fremsætte Bemærkninger af denne Art, thi jeg synes, at denne Betragtning er i høj Grad fremmed for en stor Del af vort Lands Befolkning. I de fortsatte Bemærkninger, jeg vil gøre derom, kommer jeg paa mange Maader til at gaa parallelt med et Medlem, som jeg ellers ikke forliges saa godt med, nemlig det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen). Men lidt forskelligt ser vi paa de Ting; hvad han kalder Kapitalismens Udskejelser, kalder jeg noget andet, kalder jeg med det Navn, han i øvrigt ogsaa brugte, og som han rettede sig selv med, nemlig Manchester-Lærens System: at enhver kun har at passe sig selv, det individualistiske System. Det er aabenbart, at det kun er under normale Forhold, at det kan lade sig høre, at enhver forretningsdrivende alene tager forretningsmæssige Hensyn, alene tager Hensyn til at tjene saa meget som muligt for sit Vedkommende og er ligeglad med, hvordan det gaar med andre Medborgere og andre Samfundsklasser. I en Situation som den nuværende maa netop Samfundshensynet være det overvejende fremfor det individuelle, Samfundshensynet maa komme i Forgrunden. Saa maa det ærede Medlem gerne kalde det for Socialisme; jeg vil for mit Vedkommende sige, at jeg er ikke bange for Ordet Socialisme. Historien lærer om de to Principper: Individualisme og Socialisme, som skifter og strides om Herredømmet Tiderne igennem; og hvad begge de to Principper angaar, er jeg overbevist om, at det er lige uheldigt, hvilket af dem der regerer, naar det regerer enevældigt. Jeg tror, at det individualistiske System, som ogsaa kaldes Manchester-Læren, har gjort megen Skade, og under Omstændigheder som de nuværende lader det sig slet ikke bruge. Det socialistiske System vilde imidlertid gøre lige saa megen Skade, hvis det blev

gennemført, ensidigt, men en passende Blanding af dem begge er det rette at følge, selv under fredelige Forhold. Og under Forhold som de nuværende, hvor Hensynet til Samfundet træder saa stærkt frem, er det ganske klart, at det socialistiske Princip faar et større Raaderum. Det, som det gælder om for Øjeblikket er at forstaa, at man er til ikke blot for sin egen Skyld: Landmanden er ikke til blot for sin egen Skyld, men det er i første Linie Landbrugets Pligt at forsyne Landet med Føde, Skotøjsfabrikanternes Pligt at forsyne det med Skotøj, Klædefabrikanternes Pligt at forsyne det med Klæder o. s. v. — naturligvis ikke at forsyne det gratis, men under passende og rimelige Forhold, saaledes at de selv kan faa et rimeligt Udbytte, men ikke saaledes at de betragter det som en Mennekeret at sende deres Varer ud af Landet til de abnorme Priser, der kan opnaas, og lade Landets eget Forbrug være utilfredsstillet. Det er klart nok, at først gælder det om at forsyne os selv og derefter at anvende Overskuddet paa den fordelagtigst mulige Maade, som Krigen og de abnorme Forhold tillader det.

Jeg har set med Tilfredshed, at Regeringen i det hele støtter denne Betragtning og har udført den i Praksis, at den saaledes paa en Række vigtige Omraader har gennemført, at vi først selv skal forsynes med et passende Kvantum af Landets Frembringelser til vort eget Forbrug, det være sig nu Korn, Flæsk, Skotøj eller Smør, — hvis Udførsel der nu ogsaa er Tale om at regulere —, inden Udførsel tillades for Resten. Dette forekommer mig at være et System, som har ret almindelig Tilslutning Landet over, og jeg for mit Vedkommende finder, at det er det rigtige System at følge. Jeg vil imidlertid foreslaa saa indtrængende, som jeg kan, at Systemet suppleres med en anden Foranstaltning, som kan virke i samme Retning, nemlig en Udførselstold paa saadanne Varer, hvis Udførsel man mener at maatte tillade, og som kan udføres til abnormt høje Priser under de abnorme Prisforhold, som Krigen skaber. Det er jo ikke muligt gennem den Skat paa Krigsindtægt, som er foreslaaet, at ramme alt, og navnlig nærer man Frygt for og maaske en grundet Frygt for at gaa saa langt, at man tager de lave Indtægter med. Men netop derfor vilde en saadan Elksportskat være et Middel, hvorved man supplerede Krigsskatten, og hvorved man